

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра політичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
філософського факультету
з навчальної роботи

_____ /Комаха Л.Г./

«__» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПАРЛАМЕНТАРИЗМ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
спеціалізація
вид дисципліни

05 Соціальні та поведінкові науки

052 Політологія

магістр

Політологія

обов'язкова

Форма навчання

Навчальний рік

Семестр

Кількість кредитів ECTS

Мова викладання

Форма заключного контролю

денна

2017/2018

II

4

українська

екзамен

Викладач: Колюх Валерій Вікторович, доктор політичних наук, доцент кафедри політичних наук

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ - 2017

Розробник: Колюх Валерій Вікторович, доктор політичних наук, доцент кафедри політичних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач. кафедри
_____ (Шляхтун П.П.)

Протокол № __ від «_» _____ 20__ р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «____» _____ 20__ року №__

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«____» _____ 20__ року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення стійкої системи знань про закономірності парламентської діяльності зарубіжних країн та конституційно-правового регулювання парламентського життя в Україні, що дасть змогу студентам розуміти політичні процеси, що відбуваються в зарубіжних державах та Україні.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. Знати понятійно-категоріальний апарат навчального курсу парламентаризм, основні політичні інститути конституційного права зарубіжних країн та конституційного права України

2. Застосовувати понятійно-категоріальний апарат науки конституційного права, знання про закономірності правового регулювання і функціонування політичних відносин при аналізі парламентаризму у конкретних зарубіжних країнах та прогнозувати їх розвиток.

3. Володіти елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних подій та явищ; використання іншомовних фахових політичних інформативних джерел та положень конституцій зарубіжних країн.

3.Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Парламентаризм» належить до переліку обов'язкових дисциплін та викладається у II семестрі магістратури. Навчальна дисципліна знайомить студентів із закономірностями конституційно-правового регулювання законодавчої гілки влади, інституту парламенту в зарубіжних країнах та Україні. Розглядаються класичні теорії парламентаризму, внутрішня та зовнішня структури сучасних парламентів. Розкривається законодавчий процес в зарубіжних країнах, реалізацію функцій сучасними парламентами. Через аналіз зарубіжної практики парламентської діяльності визначається місце Верховної Ради України в контексті сучасного парламентаризму, становлення українського парламентаризму та представницьких засад управління.

4. Завдання (навчальні цілі) – Метою викладання і вивчення навчальної дисципліни є з'ясування поняття парламентаризму через оволодіння студентами понятійно-категоріальним апаратом науки конституційного права зарубіжних країн та конституційного права України, знаннями про основні політичні інститути парламентаризму та конституційні принципи, що лежать в основі правового регулювання політичних відносин у парламентарних державах.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	понятійно-категоріальний апарат науки конституційного права, термінологію галузі конституційного права зарубіжних країн	Лекція, семінар, самостійна робота	Екзамен	5
1.2	Класичні теорії парламентаризму	семінар, самостійна робота	Усна доповідь, екзамен	5

1.3	основні конституційно-правові інститути (засад організації парламентського життя; організації і функціонування парламенту; взаємовідносин парламенту з іншими вищими органами державної влади)	Лекція, самостійна робота	Реферат, контрольна робота, екзамен	5
1.4	конституційні засади законодавчого процесу та реалізації функції законотворення у парламентській практиці зарубіжних країн	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат, контрольна робота, екзамен	10
1.5	Реалізацію сучасними парламентами представницької, контрольної, установчої та зовнішньополітичної функцій	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат, екзамен	9
1.6	Становлення українського парламентаризму та конституційно-правовий статус Верховної Ради України	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, екзамен	6
	Вміти:			
2.1	застосовувати понятійно-категоріальний апарат науки конституційного права в науковому аналізі парламентського життя	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	10
2.2	аналізувати політичні процеси, що відбуваються в зарубіжних країнах та Україні, робити відповідні висновки та узагальнення	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	15
2.3	формулювати рекомендації щодо удосконалення правового регулювання політичних відносин у суспільстві	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат, текст рекомендацій	15
	Комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої політологічної літератури, в підготовці до семінарських занять та написанні самостійних робіт	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	3
3.2	презентувати результати проведених політологічних досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, реферат	3
3.3	вести полеміку з питань конституційно-правового	Семінари	Дискусія	3

	регулювання суспільних відносин на основі володіння понятійно-категоріальним апаратом науки конституційного права зарубіжних країн та України			
	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із конституційно-правових досліджень, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, реферат	2
4.2	самостійно вирішувати комплексні завдання, пов'язані із верифікацією результатів існуючих оприлюднених конституційно-правових досліджень, та порівнювати їх із результатами проведених власних досліджень	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія	5
4.3	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість проведених конституційно-правових досліджень та обстоювати власну наукову позицію	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, екзамен	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	4.1	4.2
Програмні результати навчання (назва)					

7.Схема формування оцінки.

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає оцінювання теоретичної підготовки (результати навчання 1.1-1.6); оцінювання практичної підготовки (результати навчання 2.1-2.3); оцінювання комунікації (результати навчання 3.1-3.3); оцінювання автономності та відповідальності (результати навчання 4.1-4.3). Загальна оцінка складає до 100 балів, що розподіляються на 60 і 40 балів відповідно між результатами семестрового і підсумкового (на екзамені) оцінювання.

7.1. Форми оцінювання знань студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Усна доповідь (до 5 балів): Р.Н. 1.2,1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3
2. Доповнення (до 3 балів)
3. Реферат (до 5 балів): Р.Н. 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1
4. Контрольна робота (до 10 балів): Р.Н.1.3, 1.4, 1.6

Вибір і комбінування форм оцінювання знань студентів та нарахування відповідної кількості балів здійснюються залежно від конкретних навчальних ситуацій.

- **підсумкове оцінювання:** письмовий екзамен із усною складовою. Крім письмової відповіді на питання екзаменаційного білету студент може отримати додаткові питання за результатами його самостійної роботи;

- **умови допуску до підсумкового екзамену:** студент допускається до складення екзамену за умови отримання ним за результатами семестрового оцінювання щонайменше 36 балів.

7.2. Організація оцінювання: оцінювання здійснюється за чотирибальною національною шкалою з переведенням у бали за стобальною шкалою: “відмінно” – 40 балів; “добре” – 30 балів; “задовільно” – 20 балів; “незадовільно” – 0 балів. Критерії оцінювання:

“відмінно” – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов’язкову та додаткову літературу;

“добре” - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але не вистачає аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов’язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності;

“задовільно” – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, у відповіді є суттєві неточності;

“незадовільно” – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

Остаточна оцінка є сумою балів, отриманих за результатами семестрового оцінювання і безпосередньо на екзамені.

7.3. Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	2	2	6
2	Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	4		8
3	Тема 3. Структура сучасних парламентів	2	2	8
4	Тема 4. Внутрішня організація парламентів	2	2	8
5	Тема 5. Парламентська функція законотворення. Законодавчий процес	4	2	10
6	Тема 6. Контрольна функція парламенту	2		8
7	Тема 7 Установча функція парламенту	2		8
8	Тема 8. Зовнішньополітична функція парламентаризму	2		8
9	Тема 9. Становлення українського парламентаризму	4		8
10	Тема 10. Верховна Рада України в контексті сучасного парламентаризму	2	2	10
	Контрольна робота		2	
	ВСЬОГО:	26	12	82

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій - 26 год.

Семінари - 12 год.

Самостійна робота - 82 год.

Рекомендована література:

Нормативна література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. із змінами, внесеними ЗУ №2222-IV від 08.12.2004, ВВР, 2005, №2, ст. 44: Офіційне видання. – К.: Парламентське видавництво, 2006. - 159 с.
2. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 лип. 1990 р. –К.: Політвидав України, 1990. – 8 с.
3. Закон України. Про вибори народних депутатів України // Відомості Верховної Ради України, 2004. - № 27-28. – Ст. 366.
4. Закон України. Про комітети Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України, 1995. - № 19. – Ст. 134.
5. Закон України. Про Рахункову палату // Відомості Верховної Ради України, 1996. - № 43. – Ст. 212.
6. Закон України. Про статус народного депутата України // Відомості Верховної Ради України, 1993. - № 3. – Ст. 17.
7. Закон України. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини // Відомості Верховної Ради України, 1998. - № 20. – Ст. 99.

8. Постанова Верховної Ради України. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України шостого скликання // Відомості Верховної Ради України, 2007. - № 51. – Ст. 533.
9. Україна. Верховна Рада. Постанова, Акт про проголошення незалежності України: Прийнятий 24 серпня 1991 р., №1427 – XII// Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №38. – Ст. 502.

Навчальна та наукова література:

10. Бандурка О., Древаль Ю. Парламентаризм в країні: становлення і розвиток: Моногр. – Харків, 1999. – 288 с.
11. Верховна Рада України в системі органів державної влади // Рябченко О. Держава і економіка: адміністративно-правові аспекти взаємовідносин. - Х., 1999. - С. 117-133.
12. Верховна Рада України: парадигми і парадокси. - К.: Укр. перспектива, 1996. - 56 с.
13. Верховна Рада УРСР за конституцією республіки 1937 р. // Проблеми правознавства. - К., 1991. - 65 с.
14. Вибори і референдуми в Україні: проблеми теорії і практики: Збірник / Редкол.: М.Рябець та ін. – К., 2001. – 360 с.
15. Георгіца А.З. Двопалатна структура парламенту: доктрина і сучасна конституційна практика // Чернівецький ун-т. Науковий вісник: Зб. наук. пр. – Чернівці, 1999. – Вип. 70: Правознавство. – С. 64-68.
16. Георгіца А.З. Деякі питання встановлення основних функцій парламентів // Чернівецький ун-т. Науковий вісник. – Чернівці, 1999. – Вип. 48: Правознавство. – С. 25-29.
17. Георгіца А.З. До питання про трактування та дефініцію поняття “Парламентаризм” // Чернівецький ун-т. Науковий вісник науковий вісник. – Чернівці, 1997. – вип. 18: Правознавство. – С.140-145.
18. Георгіца А.З. Історична роль і місце парламентських установ у житті суспільства // Чернівецький ун-т. Науковий вісник. – Чернівці, 1997. – Вип. 11: правознавство. – С. 17-32.
19. Георгіца А.З. Проблема компетенції парламенту // Чернівецький ун-т. Науковий вісник. – Чернівці, 1999. – Вип. 45: Правознавство. С. 53-63.
20. Георгіца А.З. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії та практики: Автореф. дис... д-ра юрид. наук.: 12.00.02 /Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1999. – 31 с.
21. Георгіца А.З. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії та практики / [Чернів. держ. ун-т ім. Ю.Федьковича]. – Чернівці: Рута, 1998. – 483 с.
22. Георгіца А.З. Шляхи вдосконалення організаційної структури парламенту України // Українська державність: історія і сучасність: Матеріали наук. конф. – К., 1993. – С. 333-335.

23. Городецький О.В. Парламентське право України: процес становлення // Чернівецький ун-т. Науковий вісник. Сер. Правознавство. – Чернівці, 1996. – Вип. 4-5. – С. 138-143.
24. Грובה В.П. Парламентаризм Німеччини: становлення, розвиток, історико-правовий досвід: Автореф. Дис.... канд.. юрид. наук: 12.00.01 / Національний ун-т внутрішніх справ. - Х, 2005. – 19 с.
25. Грובה В.П. Парламентаризм Німеччини: становлення, розвиток, історико-правовий досвід: Дис.... канд.. юрид. наук: 12.00.01 / Національний ун-т внутрішніх справ. - Х, 2005. – 213 с.
26. Денисов В. Методологія сучасного парламентаризму // Віче. – 2000. - № 9. – С. 3-18.
27. Депутат парламента в зарубіжних державах. – М., 1995.
28. Дмитрушко В.М. Парламентаризм в Україні другої половини ХІХ ст.. – 1920- р.: історіографія: Автореф. дис.... канд.. іст. наук.: 07.00.06 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2007. – 20 с.
29. Дмитрушко В.М. Парламентаризм в Україні другої половини ХІХ ст.. – 1920- р.: історіографія: Дис.... канд.. іст. наук.: 07.00.06 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2007. – 249 с.
30. Дмитрушко В.М., Коцур А.П. Парламентаризм в Україні другої половини ХІХ ст.. – 1920 р.: історіографія: Монографія / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.; Чернівці: Книги ХХІ, 2009. – 244 с.
31. Древаль Ю. Парламенти і парламентаризм: уроки і перспективи // Віче. – 1999. - № 11. – С. 35-42.
32. Древаль Ю.Д. Парламентаризм у політичній системі України: (політико-правовий аналіз) / Національний ун-т внутрішніх справ. – Х.: Видавництво Національного ун-ту внутрішніх справ, 2003. – 280 с.
33. Журавльова Г. Витоки українського парламентаризму // Віче. – 1998. - № 6. – С. 135-140.
34. Журавльова Г. Проблеми вдосконалення конституційної регламентації роботи Верховної ради України // Українська Акад. держ. упр. при Президенті України. Зб. наук. пр. – К., 1999. – Вип. 1: Актуальні питання втілення в життя положень Конституції України. – С. 63-65.
35. Журавський В. С. Керівні органи Верховної Ради України // Держава і право. Вип. 9. - К., 2001. - С. 100-106.
36. Журавський В. С. Розвиток доктрини українського парламентаризму в ХІХ - на початку ХХ ст. // Право України. - 2001. - № 5. - С. 37-41.
37. Журавський В. Український парламентаризм на сучасному етапі: Теоретико-правовий аспект: Моногр. – К., 2001. – 248 с.
38. Журавський В.С. Український парламентаризм на сучасному етапі. Теоретико-правовий аспект. – К.: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2001. – 248 с.

39. Законотворення – основна функція парламенту: [Упоряд. О. Барабаш; Ред. Е. Валентайн; Пер. В. Поліщук та ін.]. – К.: Заповіт, 1997. – 167 с.
40. Законотворчість. Особливості проблеми правового регулювання діяльності народного депутата України у Верховній Раді України (коментар норм Регламенту Верховної Ради України та суміжних правових актів). Програма сприяння парламенту України університету Індіани США. – К., 2007. – 160 с.
41. Законотворчість: участь громадськості у законодавчому процесі. Програма сприяння парламенту України університету Індіани США. – К., 2008. – 96 с.
42. Звіркowska В.А. Український парламентаризм: проблеми становлення і розвитку (політологічний аналіз): Автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К., 2002. – 20 с.
43. Звіркowska В.А. Український парламентаризм: проблеми становлення і розвитку (політологічний аналіз): Дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К., 2002. – 202 с.
44. Ковальський В.С., Козінцев І.П. Правотворчість: теоретичні та логічні засади. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 192 с.
45. Конституционное право зарубежных стран. – М., 1999. – 832 с.
46. Конституційне законодавство України. – К., 2000. – 907 с.
47. Кречмер, Геральд. Фракції, партії в парламенті. – К., Заповіт. 1999. – 299 с.
48. Кривенко Л. Парламент без парламентаризму? // Віче. – 1997. - № 4. – С. 13-32.
49. Кривенко Л. Парламент і парламентаризм // Парламентаризм в Україні: теорія і практика. – К., 2001. – С. 246-251.
50. Кривенко Л.Т. Український парламентаризм: питання становлення // Правова держава: щорічн. наук. пр. – К., 1996. – Вип. 7. – С. 29-33.
51. Лінецький С.В., Крижанівський В.П. Законотворчість. Коментар до Регламенту Верховної Ради України (частина перша). – К.: К.І.С., 2008. – 400 с.
52. Нечепоренко Г.В. Парламентаризм в Україні: сутність та проблеми становлення: Автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 1996. – 24 с.
53. Нечепоренко Г.В. Парламентаризм в Україні: сутність та проблеми становлення: Дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 1996. – 186 с.
54. Основи вітчизняного парламентаризму/Гошовська В.А., Баскакова Ю.В., Брайченко О.Д./ у 2 т: підручник для студ, вищих навч.закл.- К., 2012.
55. Очерки истории парламентаризма // Парламенты мира: Сборник. – М., 1991. – С. 237-272.

56. Очерки парламентского права: Зарубежный опыт. – М., 1993.
57. Парламентаризм в Україні: теорія і практика: Методол. семінар, 20 лютого 2001 р. / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. - /К., 2001. – 5 с.
58. Парламентаризм в Україні: теорія та практика: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-й річниці з дня проголошення незалежності України та 5-й річниці з дня прийняття Конституції України, 26 червня 2001 р. /Верховна Рада України; Інститут законодавства /С.Б.Гавриш (ред.). - К., 2001. – 658 с.
59. Політологічний енциклопедичний словник. – К., 1997. – 385 с.
60. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (методичні рекомендації). – Програма сприяння парламенту України університету Індіани США. – К., 2007. – 32 с.
61. Рафальська Г. В. Законотворчі процеси в Україні як консолідуючий фактор незалежності держави // Політична консолідація державотворчих сил України: проблеми, перспективи: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11 лют. 1998 р.). - К., 1998. - С.41-44.
62. Светова С. Практика парламентаризму: Посібник. – К., 1997. – 132 с.
63. Годика Ю.М., Супрунюк Є. В. Державно-правові проблеми діяльності Верховної Ради України по забезпеченню основних прав і свобод людини і громадянина // Зб. наук. праць. - Х., 1998. - С. 30-34.
64. Томенко М. Український парламентаризм у контексті історичного розвитку та сучасної практики // Хроніка 2000. – К., 1998. - № 27-28. – С. 232-242.
65. Український парламентаризм: минуле і сучасне / [Шемшученко Ю.С., Мироненко О.М., Погорілко В.Ф. та ін.]; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; За ред. Ю.С.Шемшученка. – К.: Парлам. вид-во, 1999. – 367 с.
66. Федоренко Г. Український парламентаризм: історичні паралелі // Віче. – 1998. - № 4. – С. 49-55.
67. Чиркин В.Е. Очерки парламентского права. – М., 1993.
68. Шаповал В. Вищі органи сучасної держави: Порівняльний аналіз. – К., 1995. – 136 с.
69. Шаповал В. Зарубіжний парламентаризм / Інститут держ. управління та самоврядування при Кабінеті Міністрів України. – К.: Основи, 1993. – 142 с.
70. Шаповал В. Парламентаризм в Україні: пошуки парадигми чи рух до нового? // Віче. – 1997. - № 5. – С. 14-24.
71. Шаповал В., Борденюк В., Журавльова Г. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні. – К., 2000.

72. Шаповал В.М., Журавльова С.Г. Концепція парламентського права в Україні // Концепція розвитку законодавства України: Матеріали наук. – практ. конф., травень 1996 р., Київ. – К., 1996. – С. 185-187.
73. Шаповал В.М. Розподіл влад і конституціоналізм: досвід України/ [Ред. Н.М. Маслаєкова]. – К., 1994. – 31 с. – (Національний ін-т стратегічних досліджень. Наукові доповіді; Вип. 28).
74. Шаповал В.М., Борденюк В.І., Журавльова Г.С. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні: Навч. посіб /Українська академія держ. управління при Президентові України. – К.: УАДУ, 2000. – 216 с.
75. Шляхтун П.П. Парламентаризм: Словник-довідник. – К.: Парламентське видавництво, 2003. – 151 с.